

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni istungi protokoll nr 176

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 21. september 2026

Algus 13.30, lõpp 14.43

Juhataja: Peeter Tali (esimees)

Protokollija: Roosmarii Kukk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Arvo Aller, Vladimir Arhipov, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Anti Poolamets, Maido Ruusmann, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus

Komisjoni ametnikud: Teele Vares (nõunik-sekretariaadijuhataja), Teele Taklaja (nõunik), Getter Kristen Treumuth (nõunik)

Puudusid: Rain Epler, Tiit Maran, Aivar Sõerd, Kristo Enn Vaga ja Luisa Värk

Kutsutud: Montenegro parlamendi aseesimees Anđela Vojinović, Montenegro parlamendi Euroopa integratsiooni komisjoni aseesimees Jovan Subotić ja komisjoni sekretariaadi nõunik Aleksandra Leković (2. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonna pressinõunik Maris Meiessaar (1.–3. päevakorrapunkt); Riigikogu Kantselei stsenogrammi- ja tõlkeosakonna nõunik Mari Vihuri (1.–3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Arutelu Montenegro parlamendi Euroopa integratsiooni komisjoniga
3. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu Euroopa Liidu asjade komisjoni nädala (21.09–27.09.2026) töökava

Euroopa Liidu asjade komisjoni istung esmaspäev, 21.09.2026 kell 13.30

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Arutelu Montenegro parlamendi Euroopa integratsiooni komisjoniga
3. Info ja muud küsimused

Euroopa Liidu asjade komisjoni istung reede, 25.09.2026 kell 09.00

1. Eesti seisukohad 28.-29. septembril 2026 toimuval Euroopa Liidu põllumajandus- ja kalandusnõukogu istungil
2. Seisukoha andmine: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/1369 ja määrust (EL) 2020/740 seoses energiamärgistuse ja rehvide märgistamise lihtsustamisega ning nende jaoks digivõimaluste parema ärakasutamisega - COM(2026) 565
3. Info ja muud küsimused

Lea Danilson-Järg küsis, millal toimuvad ELAKi esimehe valimised.

Peeter Tali vastas, et tal oli kavas seda teha täna, kuid kahjuks ei ole selleks siiski valmisolekut. P. Tali lisas, et järgmist ELAKi istungit juhatab ELAKi aseesimees Vladimir Arhipov, kuna viibib riigikaitsekomisjoniga lähetusel Soomes.

Otsustati:

1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Arvo Aller, Vladimir Arhipov, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Anti Poolamets, Maido Ruusmann, Peeter Tali, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus).

2. Arutelu Montenegro parlamendi Euroopa integratsiooni komisjoniga

Peeter Tali sõnas sissejuhatuseks, et Euroopa Liidu (edaspidi EL) laienemine on liidu usaldusväärsuse seisukohalt oluline ning Eestile kasulik, see tähendab suuremat turgu ja uusi võimekaid inimesi, sealhulgas Montenegrost. P. Tali palus anda ülevaate Montenegro edusammudest ELiga ühinemisel.

Jovan Subotić selgitas, et Montenegro ELiga ühinemise protsess on praeguse parlamendikoosseisu ja valitsuse ajal kiirenenud. ELiga liitumise nimel tehakse koostööd opositsiooni ja võimukoalitsiooni vahel. Praeguseks on suletud 18 läbirääkimispeatükki, neist 15 käesoleva mandaadi jooksul, ning 2026. aastal on vastu võetud üle 130 ELi nõuetega seotud seaduse. ELiga liitumist toetab ligikaudu 70% elanikest ning toetus kasvab, sest inimesed tunnetavad hüvesid. Liitumiskõnelused loodetakse lõpetada 2026. aasta lõpuks, läbida lepingu koostamine ja ratifitseerimine 2027. aastal ning ühineda ELiga 2028. aastal. Montenegro näeb end tulevase ELi liikmena Balkani piirkonna stabiilsuse edendaja ja teiste kandidaatriikide toetajana.

Andela Vojinović sõnas, et hindab kõrgelt Eesti toetust, kuna Eesti oli pärast Montenegro iseseisvumist üks esimesi diplomaatiliste suhete loojaid ning esimene riik, kes ratifitseeris Montenegro stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu. ELiga ühinemiseks valmistatakse ette põhiseaduse muudatusi, mis puudutavad kohtunike ja prokuröride valimist, valitsusliikmete ja peaministri puutumatus ning ametisse astumisele eelnevat usaldusväärsuskontrolli. Antud reformid on seotud 23. ja 24. läbirääkimispeatükiga. Montenegro soovib Eesti praktilisi kogemusi struktuurifondide, finantsraamistiku, e-riigi ja parlamentide koostöö valdkonnas. A. Vojinović tõi välja, et Montenegro tähistab 35 aasta möödumist ökoloogilise riigi staatuse sätestamisest põhiseaduses, kuid keskkonnapoliitikat käsitlev peatükk 27 on üks keerukamaid.

Enn Eesmaa küsis, kuidas on Montenegro arendanud turismisektorit.

Andela Vojinović sõnas, et traditsiooniliselt on Montenegro meelitanud palju turiste Ida-Euroopast, kuid on üha rohkem turiste ELi liikmesriikidest, eriti Põhja-Euroopast. A. Vojinović hinnangul on Montenegro turism märgatavalt kasvanud.

Jovan Subotić tõi välja, et maist oktoobrini toimusid Tallinna ja Tivati vahel otselennud. Turism on riigi suurim majandusharu, mistõttu liigne sõltuvus sellest on risk, kuid tänavu on nii turistide arv kui ka lennuühendused märgatavalt kasvanud. Montenegrosse pääseb lisaks ka Horvaatia ja Albaania kaudu. J. Subotić lisas, et Montenegro tugevdab piirikontrolli. Samuti on Venemaa turistid viimastel aastatel vähenenud ning otselennuühendusi Venemaaga enam ei ole. Montenegro on edukalt laiendanud lennuühendusi Poola, Hispaania, Itaalia ja Ühendkuningriigiga.

Tarmo Tamm küsis Venemaa võimaliku mõju kohta, arvestades Montenegro ajaloolisi sidemeid Venemaaga ja Venemaa tugevaid suhteid naaberriigi Serbiaga. T. Tamm küsis, kui realistlik on oht, et pärast ELiga ühinemist võivad täitumata ootused suunata osa Montenegro elanikkonnast taas Venemaa poole.

Jovan Subotić sõnas, et Venemaa võimalik mõju on põhjus Montenegro ELiga liitumist veelgi kiirendada. Riik on aastaid järginud ELi välis- ja julgeolekupoliitikat, sealhulgas Venemaa vastaseid sanktsioone, Ukraina abistamist ja viisapoliitikat, ilma et avalik toetus ELile oleks vähenenud. Samas on 2026. aastal saagenenud hübriidrünnakud ja väärinfo levik, et Montenegro liitumist takistada. Seetõttu peab kõneleja oluliseks aktiivset parlamentaarset diplomaatiat ja partnerite toetust. J. Subotić sõnas, et Montenegro kuulub ajalooliselt ja väärtusruumilt Euroopasse ning ELi struktuurifondid, piiriülene koostöö ja taristuprojektid

tugevdavad inimeste toetust.

Tarmo Tamm küsis, millisele riigile sarnaneb Montenegro kõige rohkem mentaliteedilt.

Jovan Subotić sõnas, et peab Montenegro eeskujuks Sloveeniat, mis on tema hinnangul säilitanud oma identiteedi, kuid lõimunud samal ajal täielikult Euroopa Liitu.

Kadri Tali tõi välja Eesti ja Montenegro ajaloolise sideme ning kultuurikoostöö. Ta küsis, kuidas tihendada koostööd ka hariduse ja kunsti valdkonnas.

Jovan Subotić sõnas, et peab kultuuridiplomaatia ja noortele suunatud võimaluste arendamist oluliseks. Kõneleja hinnangul suurendab kultuurivahetus Montenegro kuuluvustunnet Euroopa Liitu ning mitmekesine loodus ja eri ajastutest pärinev kultuuripärand kinnitavad riigi pikaajalist seotust Euroopaga.

Andela Vojinović tõi välja, et Eesti ning Montenegro kultuuriasutused võiksid koostöös luua ühised programmid.

Urve Tiidus sõnas, et Montenegro on kujunenud üheks maailma kiiremini kasvavaks miljonaaride sisserände sihtkohaks ning palus seda arengut kommenteerida ja küsis, kuidas võiks ELiga ühinemine seda suundumust mõjutada.

Jovan Subotić kinnitas, et Montenegro on muutunud jõukate inimeste ja kuulsuste seas atraktiivseks elamis- ja puhkekohaks. Endised sõjaväealad on aidanud säilitada puutumata loodust ning osa neist on arendatud turismikuurortideks. Riigi tugevusteks on kaunis keskkond, madal kuritegevustase ja taskukohased hinnad. Rahvusvahelist nähtavust on suurendanud ka Tivatis toimunud Euroopa liidrite tippkohtumine. Avalikkus suhtub riiki kolinud miljonaaridesse valdavalt positiivselt, sest enamik neist panustab majandusse ja austab kohalikku keskkonda. Samal ajal tuleb suuremahuliste arenduste puhul kaitsta loodust, et Montenegro säilitaks oma ökoloogilise riigi staatuse.

Lea Danilson-Järg küsis, kas Montenegros on mitu riigikeelt ning kuidas korraldatakse eri keelte kasutamist hariduses.

Andela Vojinović vastas, et Montenegro, Serbia, Bosnia ja Horvaatia keeled on sarnased, kuid erinevused piirduvad peamiselt väikeste nüanssidega. Selgelt erinev on albaania keel ning albaaniakeelsetes koolides töötavad albaania keelt valdavad Montenegro õpetajad.

Lea Danilson-Järg küsis, milline keel saab Montenegro ELiga ühinemisel ametlikuks keeleks.

Andela Vojinović vastas, et ELi ametlikes dokumentides kasutatakse montenegro keelt.

Peeter Tali küsis, kuidas lahendatakse naaberriikidega seotud vaidlusküsimusi ning kas need teemad võivad raskendada liikmesuse ratifitseerimist.

Jovan Subotić vastas, et Montenegro ja Horvaatia vahel on umbes 13–14 lahendamata küsimust, kuid need ei ole väga tõsised. Mõlema riigi läbirääkimisrühmad otsivad kompromisse. Väiksemate erimeelsuste puhul võiks jätkata nende arutamist pärast Montenegro liitumist ELiga, sealhulgas ranniku- ja merepiiri määratlemist lahe piirkonnas. J. Subotić sõnas, et osa vaidlusi on seotud mõlema riigi sisepoliitika ja lähenevate valimistega.

Andela Vojinović sõnas, et õhuruumi teemal märkimisväärne majanduslik mõõde, eelkõige lennujaamade tegevuse ja ülelendudega seotud tulude tõttu.

Peeter Tali küsis, kuidas on Montenegrol õnnestunud põhiseadust korduvalt ja sujuvalt muuta.

Jovan Subotić vastas, et põhiseaduse muutmine ei olnud algul lihtne, sest opositsioon soovis suuremat kontrolli ja valitsuskoalitsioon kiiret otsustamist. ELi delegatsiooni vahendatud läbirääkimiste tulemusel saavutati kompromiss, mida toetas ühine eesmärk liituda ELiga.

3. Info ja muud küsimused

Peeter Tali sõnas, et ELAK lähetas kohtumisele Poola, Taani, Eesti, Soome, Saksamaa, Läti, Leedu ja Rootsi Euroopa Liidu asjade komisjonide esimeeste ning Islandi ja Norra väliskomisjonide esimeestega Kaunasess Luisa Värge, kuid tema asemel on kavas lähendada Kadri Tali. P. Tali andis teada, et järgmine ELAKi istung toimub 25. septembril kell 9.00 MS

Teamsis ning istungit juhatab ELAKi aseesimees Vladimir Arhipov.

Otsustati:

3.1. Välislähetusse saatmise otsustamine: Lähendada EL asjade komisjoni liige Kadri Tali 4.–5. oktoober Kaunasesse, Leetu, kus toimub Poola, Taani, Eesti, Soome, Saksamaa, Läti, Leedu ja Rootsi Euroopa Liidu asjade komisjonide esimeeste ning Islandi ja Norra väliskomisjonide esimeeste kohtumine. Välislähetusega kaasnevad kulud katta EL asjade komisjoni välislähetuste eelarvest. (konsensus: Vladimir Arhipov, Lea Danilson-Järg, Enn Eesmaa, Anti Poolamets, Maido Ruusmann, Peeter Tali, Kadri Tali, Tarmo Tamm, Urve Tiidus).

(allkirjastatud digitaalselt)
Peeter Tali
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Roosmarii Kukk
protokollija